

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

โคขาลำพูน เป็นโคที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทย รูปร่างสูงใหญ่กว่าโคพื้นเมืองทั่วไป ทนต่อสภาพอากาศร้อนชื้น โรคพยาธิ และแมลงรบกวนได้ดี หากินเก่ง ให้ลูกตก และสามารถใช้ประโยชน์จากอาหารหยาบได้ดี ซึ่งเหมาะสมกับสภาพ ในปัจจุบันที่กำลังประสบปัญหาการขาดแคลนพืชอาหารสัตว์ตามธรรมชาติ และพื้นที่เลี้ยงสัตว์ตามธรรมชาติ ก็มีแนวโน้มลดลงอีกด้วย แต่ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ โคขาลำพูนมีปริมาณลดลงเนื่องจากการเลี้ยงโคในปัจจุบันมุ่งเน้นการผลิตเพื่อบริโภค เป็นหลัก (ศิริลักษณ์, 2537) ทำให้เกษตรกรหันมาเลี้ยงโคพันธุ์ต่างประเทศทั้งพันธุ์แท้ และมีการนำพันธุ์แท้จากต่างประเทศเข้ามาผสมกับโคขาลำพูนเพื่อให้ได้ลูกผสมที่ทนต่อสภาพอากาศ ทั้งยังไม่ได้รับความเอาใจใส่ในด้านการเลี้ยงดู ขาดการปรับปรุงพันธุ์ และขาดการรักษาพันธุ์อย่างจริงจัง จนทำให้โคขาลำพูนลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว จากข้อมูลของกรมปศุสัตว์ (2542) รายงานว่าประเทศไทยมีจำนวนโคเนื้อรวมทั้งสิ้น 4,635,741 ตัว ประกอบด้วยประชากรโคพื้นเมืองซึ่งเลี้ยงกระจายอยู่ตามภาคต่างๆของประเทศ จำนวน 2,981,381 ตัว จากการสำรวจของกรมปศุสัตว์ (2548) ในเขต 3 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง และลำพูน มีประชากรโคขาลำพูนเหลือเพียง 940 ตัว เป็นเพศผู้ 90 ตัว เพศเมีย 850 ตัว ซึ่งจากรายงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มปป.) พบว่าโคขาลำพูนอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการเสื่อมสลายของพันธุกรรม เนื่องจากมีการละเลยพันธุกรรมที่ดีของโคพื้นเมือง โดยมีการผสมข้ามสายพันธุ์กับโคพันธุ์ต่างประเทศ ทำให้แหล่งพันธุกรรมมีแนวโน้มสูญหายหรือ ถูกทำลาย ดังนั้นจึงควรเร่งส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงโคขาลำพูนมากขึ้น โดยให้มีการคัดเลือก การปรับปรุงพันธุ์ การวางแผนการผสมพันธุ์ และการกระจายพันธุกรรมที่ดีของโคขาลำพูนไปสู่ท้องถิ่นต่อไป เพื่อรักษาสายพันธุ์โคขาลำพูนให้คงอยู่ และมีการใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน

ในการคัดเลือก และปรับปรุงพันธุ์โค ขาลำพูน ของประเทศไทยในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะคัดเลือกโดยการดูจากลักษณะปรากฏที่แสดงออกมาให้เห็น โดยลักษณะที่สำคัญทางเศรษฐกิจที่นิยมนำมาใช้ในการคัดเลือก และปรับปรุงพันธุ์ ส่วนมากเป็นลักษณะปริมาณ ได้แก่ ลักษณะการให้ผลผลิต เช่น น้ำหนักแรกเกิด น้ำหนักหย่านม อัตราการเจริญเติบโต และลักษณะความสมบูรณ์พันธุ์

เช่น อายุเมื่อให้ลูกตัวแรก ช่วงห่างการให้ลูก เป็นต้น (วิชัยและรัตติกดิ์, 2544) ซึ่งการคัดเลือกเพื่อปรับปรุงพันธุ์โดยดูจากลักษณะปรากฏเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถบ่งบอกได้ว่าสัตว์ตัวที่เลือกไว้ทำพันธุ์จะสามารถถ่ายทอดลักษณะที่ดีไปสู่ลูกหลานได้ เพราะลักษณะดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับความแปรปรวนทางด้านพันธุกรรม สภาพแวดล้อม และปัจจัยอื่นๆ เช่น อุณหภูมิ ปีที่เกิด เดือนที่เกิด ฤดูกาลที่เกิด ปริมาณน้ำฝน และปริมาณความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศ ที่จะส่งผลต่อการขยายพันธุ์ของพืชอาหารสัตว์ โรค และแมลง รวมไปถึงการทนทานต่อสภาวะต่างๆ ของโคขาวลำพูน เป็นต้น ดังนั้น การศึกษาถึงอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าวต่อลักษณะการเจริญเติบโต และลักษณะความสมบูรณ์พันธุ์ร่วมกับค่าพารามิเตอร์ทางพันธุกรรม และการวางแผนการผสมพันธุ์ที่ดี จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของโคขาวลำพูน การเพิ่มจำนวนโคขาวลำพูนที่มีลักษณะที่ดีโดยหลีกเลี่ยงการผสมเลือดชิด และเพื่อ คงลักษณะที่ดีเด่นประจำพันธุ์ ของโคขาวลำพูนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อลักษณะการเจริญเติบโต และความสมบูรณ์พันธุ์ของโคขาวลำพูน
2. เพื่อศึกษารูปแบบการผสมพันธุ์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและอนุรักษ์สายพันธุ์โคขาวลำพูน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่จะส่งผลต่อลักษณะการเจริญเติบโตและความสมบูรณ์พันธุ์ ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพันธุ์โคขาวลำพูนต่อไป
2. ทำให้ทราบถึงรูปแบบการผสมพันธุ์ ที่เหมาะสม และคัดเลือกโคขาวลำพูนที่ดีเก็บไว้ในฝูง
3. เป็นแนวทางในการส่งเสริมและอนุรักษ์สายพันธุ์โคขาวลำพูน